

Blaðdaummæli um þátt Íslendinga í Gautaborgarsýningunni

BLAÐINU hefir borizt til birtingar eftirfarandi grein og blaðdaummæli um áttundu norrænu list sýninguna, sem var haldin í Gautaborg sl. haust, en hún var opnuð 12. október og lauk 17. nóvember sl.

Að þessu sinni var sýningunni sniðinn nokkuð annar stakkur en hún hefur áður borið. Á öllum fyrri sýningum Norræna listbandalagsins var verkunum skipað saman eftir löndum, en nú var verkunum blandað saman og komið fyrir í sýningarsölunum eftir listsögulegum reglum, en ekki landfræðilegum. Þá hefur og að þessu sinni verið hafður á sá háttur, að sýningin hefur nú á að skipa fleiri verkum eftir færri listamenn. Ef dæma má eftir ummælum Norðurlanda-blaða um þessa nýbreytni, hefur þetta fyrirkomulag vakið óskipta athygli og almenna ánægju jafnt sýningargesta sem gagnrýnenda.

Gotthard Johansson segir í Svenska Dagbladet, Stockholm, um heildaráhrif sýningarinnar:

„Yngri kynslóðin er í meirihluta, og fyrst og fremst sá hluti hennar, sem hefur orðið fyrir áhrifum abstrakt listarinnar, hvort heldur hann hefur algerlega tileinkað sér hugsjónir hennar, eða haft í frammi hin ólíkustu viðbrögð gegn henni — algerlega ósnortinn af henni er því sem næst enginn. Það er ef til vill dálítið einhliða, en fyrir mitt leyti, kann ég því bara vel. Jafn ríka og margþætta mynd af þessari list, með jafnmiklum þjóðlegum umbrotum, hefur tæpast nokkur fyrri sýning gefið. Þar sem teflt er saman jafnólikum brotum og skaplyndi, verður heildarmyndin auðug og gefur — a. m. k. hvað mér viðvíkur — glöggt til kynna samstöðu kynslóðarinnar, þrátt fyrir allt, sem aðskilur. — Ég álit, að meira að segja hefði verið hægt að gefa enn skýrari mynd af takmörkunum milli kynslóðanna, og á ég þar auðvitað við þau listrænu, en ekki þau, sem viðkoma aldursárum. Þeir fulltruar eldri kynslóðarinnar, sem fyrir síðasakir voru teknir með, falla auðveldlega út úr heildarmyndinni, og eru ekki heldur sýndir á þann hátt, að þeim séu gerð rétt skil. — Höggmyndunum hefur verið ætlað allgott rúm á sýningunni, en vegna niðurröðunar þeirra í hina ýmsu sal, verður heildarmyndin mjög óljós. Það hefur jafnan verið vandamt að koma höggmyndum fyrir til sýningar. Með allmikilli undrun kemst maður að raun um, að hin gamla og margreynda aðferð, sem svo oft hefur sett harðri gagnrýni, þ. e. að koma höggmyndunum fyrir innan um málverkin, er þrátt fyrir allt það, sem bezt hefur reynzt. En auðvitað er það þó undir því komið, hvernig valið er saman.“

Þetta sýnishorn af ummælum um heildaráhrif sýningarinnar verður látið nægja. Hér verða á eftir tilfærð ummæli blaðanna um íslenska þátttöku í sýningunni og einstaka íslenska listamenn: —

Svenska Dagbladet, Stockholm: „Það eru fyrst og fremst Íslendingarnir, sem halda uppi merkjum abstrakt stefnunnar í höggmyndalist á þessari sýningu. Það er ekki eins einkennilegt og virðast kann í fyrstu, þar sem þjóðin hefur nýlega losað úr viðjum einangrunarinnar og er ef til vill aðeins nýbryt að átta sig á hinum nýja tíma. Það er ekki nema eðlilegt, að ýmislegt af þessum áhuga komi fram sem fremur ómelt áhrif frá evrópskum og amerískum afburðamönnum. Sá elzt í þessum brautryðjendahópi

er Ásmundur Sveinsson, sem þegar hefur náð sextugsaldri við látlausar tilraunir í ólíkar áttir. En mesti gáfumaðurinn í þessum hópi er þó Sigurjón Ólafsson, sem er allmiklu yngri maður. Eftir hann er myndin af íslenzku kringu með rauða nefið og stálþráðsvægi, en hann stendur einnig frammarlega í „nauraliskum“ verkum, fyrst og fremst í andlitsmyndum sínum.“

— Um myndvefnaðinn segir: „Almennt má segja, að beztur árangur hafi náðst, þar sem listamaðurinn, sem myndina sköp, og vefarinn, sem of hana, hafa verið einn og sami maður. Fyrst og fremst gildir þetta um Hannah Ryggen, sem skapar mjög persónulega frásagnarlist í vefnað sínum, en þetta á einnig við um íslenzku listakonuna Júlíönu Sveinsdóttur, sem lengi hefur verið búsett í Danmörku. Hún nær dásamlegum efnisáhrifum í litlum abstrakt kompositionum.“

— Þar sem talað er um abstrakta list með ljóðrænum (lyriskum) einkennum, segir m. a.: — „Verk unga íslenzka málara Sværir Haraldssonar, hafa viðkvæm og finleg einkenni, en að þessum viðkvæma finleika undanskildum — sem er mjög óvanalegur hjá Íslendingum — á mjúkur og ljóðrænn tónn verka hans eitthvað sameiginlegt með verkum Danans, Vogel-Jørgensen, sem er meira en 40 árum eldri maður.“

Morgen Tidningen, Stockholm: — „Sýningin hefst, ef svo mætti segja, á verkum þeirra Yrjö Saarinen og Jóhannesar Kjarvals, sem báðir eru fæddir fyrir aldamót, og mála áhrifaríkar landslagsmyndir. Pensill Kjarvals lætur eftir sig skrift, sem liðast og hringast. Hann inniheldur kraft, sem einungis með erfiðleikum er hægt að beizla, þannig að ekki verði um ótamið eldgos að ræða.“

Ny Tid, Göteborg: — Fyrir í greininni er talað um áhrif enska málara Nicholson á Svian Torsten Andersson. Síðar segir: „Nicholson hefur þegar verið getið. Hvi ekki nefna hann aftur, og í þetta skipti í sambandi við Íslendinginn Sværir Haraldsson? Hann er málari, sem sameinar skarpa og ljósa uppbyggingu verka sinna hárfínun listastiga í gráum og brúnum tónum.“

— Um skreytilistina segir m. a.: — „Af glermyndum sýningarinnar hafa verk íslenzku listakonunnar Nínu Tryggvadóttur næst áhrif. — Íslenska listakonun Júlíana Sveinsdóttir, sýnir fjögur mjög faguð verk, ofin með einföldu, en eggjandi munstri.“

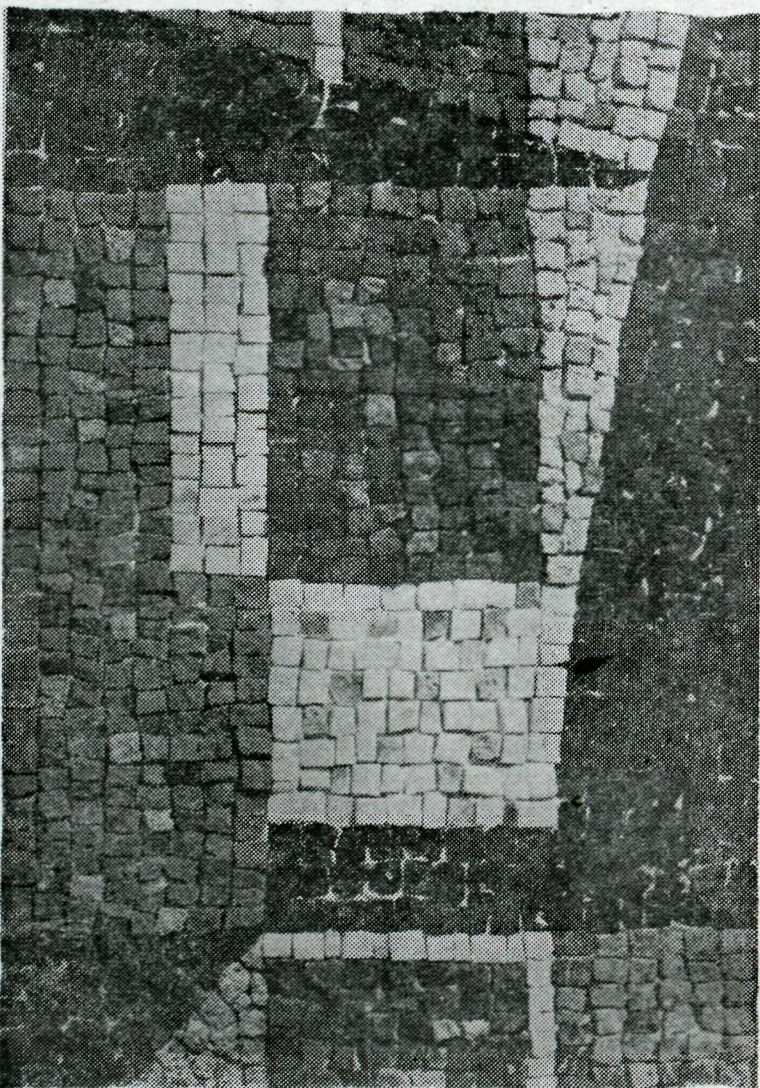
Göteborgs Tidningen: — „Höggmyndadeildin gefur ekki ástæðu til fagnaðarópa. Þessi listgrein lifir nú krepputíma á Norðurlöndum. Losaraleg verk eru þar í meirihluta, ýmist sem óinnblásin eftirlegukind af náttúralisma eða tilgangslausar og máttlausar „nonfigurationir“. Íslendingurinn Ásmundur Sveinsson sánnar, að góðar höggmyndir sjá þó enn dagsins ljós á okkar afskekktu snjóslóðum með fjörmiklum og hugmyndaríkum verkum eins og „Trúin“ og „Rafmagn“.“

„Af glermyndum sýningarinnar hefur fjórlegt formspil íslenzku listakonunnar Nínu Tryggvadóttur, þægilegustu áhrif. Ásgerður Búadóttir og Júlíana Sveinsdóttir sýna næma túlkun á „nonfigurativum“ viðfangsefnum í fögrum listvefnaði.“

Mósaikin er ekki sérlega spennandi, en kompositionir Valtýs Péturssonar úr íslenzkum bergtegundum sýna þó glöggt, hversu vel þessi listgrein getur samræmt nútíma byggingarlist.“

Morgonbladet, Stockholm: — „Beztu listamaður Íslands, Nína

Tryggvadóttir, sem þegar hefur hlotið viðurkenningu í París, á aðeins 2 glermyndir á þessari sýningu, en það nægir ekki til að gera þessari gáfuðu listakonu rétt skil. — Af Íslendingunum hefur Hjörleifi Sigurðssyni, af óþekktum ástæðum verið gefinn kostur á að sýna hvorki meira né minna en 7 „plangeometrisk“ verk sem bera þess vitni að listamaðurinn hefur ekki hugmynd um, hvernig skapa á spennu milli litflata. Sværir Haraldsson og Karl Kvaran mála laglega „nonfigurativar kompositionir“, sem þó ekki geta talizt sérlega býðingarmikil verk.“

Valtýr Pétursson: Mosaikmynd gerð í íslenzkar bergtegundir.

Dagens Nyheter, Stockholm: — „Verk nokkurra ungra Íslendinga bera vott um hrifningu þeirra af því röttæka, en því miður verður að líta á mikið af þessum verkum sem leiðinlegan misskilning. Hitt er svo annað mál, að þeir vinna þrátt fyrir þetta mjög nauðsynlegt brautryðjendastar í heimalandi sínu. Fagaðastur abstraktmálara er Sværir Haraldsson, sem er aðeins 27 ára gamall. — Hraungráa málverk Jóhannesar Kjarvals vekja athygli, þau sýna sanna upplifun á sérkennilegu landslagi. — Erfitt er að finna góð verk í höggmyndadeildinni, en nefna má þó Finnann Tukianen. — og verk Sigurjóns Ólafssonar „Rauðnefjuð kria“, sem býr yfir vissum yndisþokka.“

Göteborgs Posten: — „Þjóðlegra sérkenna, sem annars eru frjött umhugsunarefni, verður ekki mikið vart á þessari sýningu. Ef til vill má þó nefna hin formföstu og glöggu landslagsmálverk Jóhannesar Kjarvals sem undantekningu. Um Danann, Vogel-Jørgensen, segir: — „Að málverk hans ná til svo margra ólíkra hópa áhorfenda, er það ekki einmitt vegna þess að þau innihalda eitthvað, sem er óháð stiltægundum, eitthvað, sem ef til vill mætti kalla mýkt og viðkvæmni — ljóðræna eiginleika. ef svo mætti segja? Lík einkenni hafa „kompositionir“ hins unga Íslending, Sværir Haraldssonar.

— Eftirtektarverðasta glermynd sýningarinnar er verk íslenzku listakonunnar, Nínu Tryggvadóttur. Hún lætur svartar, breiðar og beinar línur umlykja ljósbláa, gula og gráa fleti. Þetta myndar rólega „komposition“, sem þó dregur ekki athyglina frá glugganum sem slíkum, og skapar látlaust og blæbrigðaríkt litróf. Spurningin er, hvort drýgsta skerfinn í þátttöku Íslendinganna — sem á öllum sviðum sýna dálæti á ströngum „nonfigurativum“ vinnuaðferðum — sé ekki einmitt að finna í glermyndum Nínu Tryggvadóttur. —

— Í svartlistardeildinni sýna nokkrir ungir Íslendingar titlaunir sínar, og má þar nefna Veturliða Gunnarsson, sem sýnir einfaldar og hugvekjandi landslags- og bæjarmyndir. — Íslendingurinn Ásmundur Sveinsson sýnir, að það er ekki hægt að skapa höggmynd með því að reyna að

vekja jarðvegslýsingar hins aldna Kjarvals með grjóti- og hraunbreiðum, og frammi fyrir risavöxnu málverki Gunnlaugs Schevings, „Men og kýr“, dettur manni ósjálfrátt í hug hversu tilvalið væri að yfirfæra það í vefnað.“

Hufvudstadsbladet, Helsingfors: — „Og svo eru það Íslendingarnir! Að vísu er ekki ætlunin að gera hér samanburð á þátttökuþjóðunum, en þar sem minnst er á Íslendingana, get ég ekki látið hjá líða að undirstrika einkenni þeirra. Hina röttækustu af öllum röttækum er að finna á hinni eldbrunnu eyju við yzta norður. Ég álit þó ekki, að það sé landið sjálft, sem skapað hafi þessa áþreifanlegu þörf listamannanna fyrir að undirstrika sjálfa sig, heldur öllu fremur einangrun þess, því að með fáeinum undantekningum, hraungráum landslagsmyndum Jóhannesar Kjarvals og risavöxnum málverkum Gunnlaugs Schevings, beinast öll þeirra verk í röttæka átt. Þeir vilja á þennan hátt sýna samband sitt við alþjóðlegt listalíf. — Hér má m. a. sjá myndir Kristjáns Davíðssonar af íslenzkum rithöfundum, fátægleg og hrjúf verk, máluð af ómótstæðilegri kímni í grófustu tegund af „naivismi“. Þó eru það einkum myndhöggvararnir, sem lengst ganga með fátæglegum hugmyndum, sem þeir vinna úr með jafnt persónulegri sem einkennilegri hrynjandi, þeir Ásmundur Sveinsson með verkinu „Trú“ og Sigurjón Ólafsson í myndinni „Rauðnefjuð kria“.“

Aftonbladet Stockholm: — „Íslendingarnir voru áður undir dönskum áhrifum í list sinni. Svavar Guðnason situr nú í dómnefnd í stað þess að sýna hinar ofsafengnu og sterku myndir sínar, sem venjulega líkjast hamslausum hraunstraumum frá undirdjúpum Vatnajökuls. Í stað þess eru okkur nú sýndar hraunmyndir Jóhannesar Kjarvals, sem eru af sömu rótum runnar. — Það er sjaldséð jafnfjörmikil höggmyndalist og sú íslenska með æskufjóri sínu og grósku.“

Kvällsposten, Malmö: — Heildarmynd höggmyndadeildarinnar er það sundurlausasta á sýningunni. — Íslendingarnir Ásmundur Sveinsson og Sigurjón Ólafsson virðast næstum því hafa lagt of mikla áherzlu á að vera röttækir í verkum sínum. „Finnagákn“ hins síðarnefnda verkar þrátt fyrir svöl og róleg einkenni, næstum sem forsögulegt verk. — Á sögueyjunni virðast menn nú á dögum fremur leita á miðin í straumið evrópskrar nútímalistar en hlusta á hljóða undirtóna náttúrunnar. Fínast og fagaðast hefur Sværir Haraldsson tekizt að bræða saman áhrif frá kúbisunum og eftir manni þeirra Ben Nicholson — en hárfínt handbragð Íslendingins gerir verk hans stundum sem ótunnin og of-faguð, eins og þau væru fyrst og fremst unnin út frá eins konar listskólun. Andstæðu þessarar svölu og yfirveguðu myndlistar er að finna í ofsafengnum, expressionískum landslagsmálverkum lands hans, Jóhannesar Kjarvals.“

Borås Tidning: — „Íslendingar hafa sérstöðu í norrænni myndlist vegna einangrunar sinnar. Engin þjóðleg menning í álfunni er jafnhefðbundin og sú íslenska, og þau utanaðkomandi áhrif, sem listamenn eyjarinnar hafa orðið fyrir, hafa ekki ætíð sameinast henni á náttúrulegan hátt. Viðfangsefni Snorra Arinbjarnar tengja hann heimalandinu. Hins vegar tekst Sværir Haraldsson að sameina erlenda strauina íslenzkri hefð. Af öðrum málurum tekur maður eftir Gunnlaugi Scheving, sem er snarpur og stingandi í list sinni og Karli Kvaran sem með einbeitni hefur fullkomlega tileinkað sér erlenda reynslu. — Athygli vekja grafískar myndir Braga Ásgeirssonar vegna stærðarinnar og næstum ofsafengins, spennu

— **Bláðaummæli**

Framh. af bls. 8

riks forms, sem svartar útlínur eiga ríkastan þátt í að skapa. Íslenska listakonan, Nína Tryggvadóttir, sýnir 2 glugga, þar sem litirnir takmarkast við þríhljóm í gráu, bláu og gulu. Í hreinum abstrakt anda hefur Júlíana Sveinsdóttir unnið lítil teppi, sem hafa tekið með ágætum, þar sem fullt tillit hefur verið tekið til efnisins frá fyrstu byrjun — Meðal mósaikverkanna skal sérstaklega bent á verk Valtýs Péturssonar úr íslenskum bergtegundum. — Meðal ísl. myndhöggvara vekur Sigurjón Ólafsson mesta eftirtekt.

Verdens Gang, Oslo: — „Ekkert land er sneyddara hvers konar tilraunum í höggmyndalist en Noregur. Hinn pólinn myndar Ísland, þar sem listamennirnir virðast helteknir óhemju smáborgaralegri hrifningu á öllu, sem ber keim af „modernisma“, og með þessum heitu og röttæku tilfinningum skapa þeir bæði athyglisverð verk og jafnframt verk, sem bera vott um fullkominn missskilning á efni og möguleikum höggmyndarinnar. En það kemur einnig fyrir, að af hugmyndinni fæðist hjá þeim ný tegund formsins, eins og t. d. í verki Ásmundar Sveinssonar, „Rafmagn“, enda þótt táknorðið skorti ef til vill almennt gildi og verkið færast yfir á svið skreytlistarinnar. — Meðal athyglis-

verðustu sýnenda í svartlistardeildinni má nefna Íslendinginn Braga Ásgeirsson, sem sameinar mannleg tjáningarform sterkum abstrakt formum. — Að síðustu má benda á, að hin „geometriskt nonfigurativa“ list virðist finna sín eðlilegu heimkynni í skreytlistinni, og kemur það glöggst fram í verkum Íslendinganna, Nínu Tryggvadóttur, sem sýnir glermyndir, og Valtýs Péturssonar, sem sýnir mósaik.

Aftenposten, Oslo: — „Listakóngur Íslands og Svíþjóðar, þeir Jóhannes Kjarval og Sv. Ericson, sýna góðar myndir, sem varpa skýru ljósi á sérkenni þeirra, og skipa þeir hóp með Dananum J. Söndergaard í list sinni“.

Morgenbladet, Oslo: — „Í skreytlistardeildinni vekja einkum athygli hin hreinu og finu mósaikverk Valtýs Péturssonar, sem unnin eru úr íslenskum bergtegundum“.

Politiken, København: — „Einkum eru það 2 salir sýningarinnar, sem festast manni í minni. Í öðrum þeirra hanga verk K. Rumohr o. fl., í hinum myndir I. Wrangel, Sverris Haraldssonar o. fl. Þessir salir eru ekki aðeins í finu og fallegu samræmi, en sýna einnig, hversu ólík viðfangsefni abstraktlistarinnar eru og túlkun mismunandi. Komið ekki og talið um einhæfni, eftir að hafa skoðað þá Knut Rumohr o. s. frv. Sverrir Haraldsson byggir verk sín á áhrifum frá kubismanum og Ben Nicholson“.

Berlingske Tidende, København:

— „Áhugi íslensku listamanna á „abstraktion“ kemur í ljós strax í fordyri safnsins, þar sem allmörgum verkum úr málmni hefur verið komið fyrir. — Meðal hinna ungu íslensku málara vekja eftirtekt þeir Sverrir Haraldsson og Valtýr Pétursson, sem sýnir litfagar og frísklegar kompositionir í mósaik.

Jyllands Posten: — „Sigurjón Ólafsson sýnir tilraunir unnar í tré og bronz og fallega, „naturaliska“ mynd af prestinum Friðrik Friðrikssyni, L. Rohde, Svíþjóð, Hjörleifur Sigurðsson, Ísl., Finninn Sam Vanni og Ole Bonnier, Svíþjóð, eru fulltrúar „konkretismans“ þeirra, sem nota reglustiku og óblandaðan lit við myndgerð sína, búa til málverk, sem ekki eru annað en málverk — og þess vegna „konkret“ og „realistisk“. En skelfing er hann fátækur og einhliða þessi „realismi“. Langtum innihaldsríkari eru óhlutræn verk Sverris Haraldssonar og norsku listakonunnar, I Sitter. Einnig þau nota frumformin, ferhyrninga og hringi, en þau kunna að fá formi og lit þann margbreytileika, að maður finnur verkum þeirra stöðugt ný gildi. Verkið verður ekki aðeins andartaks fyrirbrigði, heldur lifgandi, sjálfstætt verk sem á gildi sitt í sjálfu sér. — Ísland á mikinn hæfileikamann í Gunnlaugi Scheving. Hann gripur viðfangsefnin djörfum og „realískum“ tókum, malar fiskimennina á sjónum eða bóndafjölskyldu með rauðskjöldótttri kú, í báðum

tilfellum á risastór léreft, þar sem hann mýrar niður litinn í breiðum og hyrndum flötum. Í hans augum fær hversdagsleikinn og starfandi almúgamaðurinn á sig hetjusvip. Það væri hægt að kalla hann sögumann og „socialrealista“, en fyrst og fremst er hann afbragðs málari, sem gengur til móts við viðfangsefnin með lifsgleði og látleysi, sem smitar út frá sér.

Mjög illa hefur tekið til umval á verkum J. Söndergaards. Myndirnar sem sýndar eru eftir hann eru of slakar, einkum þar sem þeim er komið fyrir með hvellsterkum, risastórum verkum A. Klindt Sørensen og sterkum og sérkennilegum myndum eftir Jóhannes Kjarval, einn af mestu málurum söguleyjarinnar“.

Kristeligt Dagblad: — „Íslendingarnir sýna æðruleysi, rammaltan kraft og sögutilfinningu. Gunnlaugur Scheving meitlar myndir sínar af sjómönnum líkt og líkneski frá Páskaeyjunni, maður hefur nærri því á tilfinningunni, að litaspjald hans sé grjótnáma, sem hann vinnur úr jarðlitina, og Jóhannes Kjarval sýnir svo undursamlegt samlyndi við náttúruna, Braga Ásgeirsson sýnir í litríkum litografíum, að skylt er á milli fjalla og fólks. Það er undarlegt, að jafnfámennt þjóð skuli geta haldið jafn persónulegri og dásamlega óþægi legri afstöðu til myndheimsins. Það er tær og hreinn klukkna-hljómur í íslensku röddunum í hinum stóra kór sýningarinnar í Gautaborg“.

Tvær samliggjandi eignarlóðir

við Laugaveg eru til sölu. Byggingarlína með götu ca. 40 m. Upplýsingar gefur:

Ólafur Þorgrímsson, hrl.,
Austurstræti 14, sími 15332.

4ra herbergja hæð

ásamt tveim herbergjum og snyrtiherbergi í risi og stórum bílskúr, er til sölu nú þegar.

Ólafur Þorgrímsson, hrl.,
Austurstræti 14, sími 15332.

INNFLYTJENDUR

Athugið að nauðsynlegt er að reikna yfirfærslugjaldið til viðbótar fob. verði innfluttrar vöru sem vaxið er í íslenskum krónum.

SKIPAEIGENDUR

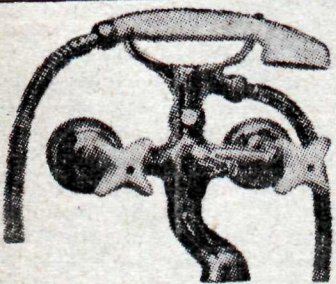
Athugið að hækka vátryggingarverð skipa yðar sem vátryggð eru í íslenskum krónum til þess að þér lendið eigi í undirvátryggingu.

Eðlileg hækkun er allt að 55%.

Hægt er að breyta upphæðunum hvenær sem er á tryggingarárinu og gerið það því strax í dag.

Sjóvátryggingarfélag Íslands!

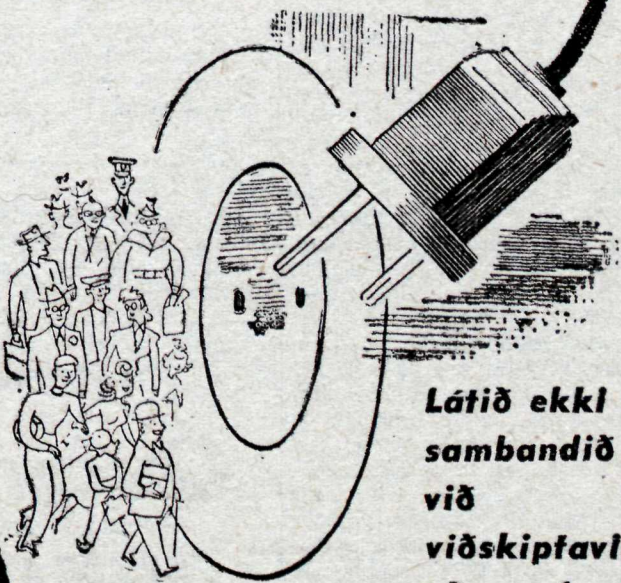
Sími 1-1700

Blöndunartæki

fyrir baðherbergi,
eldhús og læknaðstofur.

HELGI MAGNÚSSON & CO.

Hafnarstræti 19 — Sími 1-3184.

Kaupssýslumenn!

Látið ekki sambandið við viðskiptavini yðar rofna

Mikilvægasti þátturinn í afkomu verunarinnar er að vera í góðum tengslum við fólk. — Hagsýnn kaupssýslumaður auglýsir því að staðaldri í útbreiddasta blaði landsins.

Morgunblaðið

Sími 2-24-80

Schweizer Bast, ljósir litir

TÓMSTUNDABÚÐIN

Austurstræti 8
Sími 24026, Pósthólf 822